

O singură datorie are omul-să nu fie prost (Ioan Slavici)

TEZAU

Foaie a Bibliotecii Academiei Române

ANUL VI, NR.4

APRILIE 2025

APARE LUNAR

OCTAVIAN GOGA POET, PUBLICIST ȘI OM POLITIC

pag. 2-3

PORTRETE DE DOMNITORI AI ȚĂRILOR ROMÂNE DIN SECOLUL AL XVIII-LEA

pag. 6-7

URMUZ, SRIITORUL ROMÂN CARE S-A SINUCIS, APARENT FARĂ MOTIV.

pag. 12

PRESA DE IERI SUB OCHII CITITORILOR DE AZI

pag. 4-5

CAPITANUL RĂZMIRIȚI BRAH ȘI PRINCIPELE DIMITRIE CANTEMIR

pag. 8-9

TIPĂRITURI DE FACTURĂ PATRISTICĂ DIN BIBLIOTECA MITROPOLITULUI IOSIF NANIESCU

pag. 10-11

SFÂNTA MĂNĂSTIRE ANTIM

Mănăstirea vrednicului mitropolit martir Antim Ivireanul a fost construită în cartierul bucureștean, numit pe atunci „mahalaua popii lui Ivașco”, nu departe de Catedrala Patriarhală.

În ziua de prăznuire a Sfintei Mucenițe Agata, adică pe 5 februarie 1713, prin descoperire dumnezeiască, Sfântul Mitropolit Antim Ivireanul hotărăște să clădească o mănăstire, pe locul unde, până atunci, se afla o veche bisericuță de lemn, închinată Sfântului Ierarh Nicolae (în aceasta se păstra Sfântul și Marele Mir). Mănăstirea de suflet a Sfântului Antim a fost închinată, de el însuși, Tuturor Sfinților. Dintru început, ctitorul și-a mărturisit credința și dragostea lui pentru Dumnezeu și pentru sfinți, zicând: „Întru slava și mulțumită Însuși celui întru Troița Dumnezeu și întru cinstea și lauda Tuturor Sfinților dimpreună, încât sa fie și să se numeasca Mănăstirea Tuturor Sfinților, cărora am și închinat-o și pe numele lor am zidit-o, ca să se prăznuiască întru ea cu mărire și să se cinstească necontenit cu laude și cu cântări, ca niște prieteni ai lui Dumnezeu și ajutători și sprijinitori tuturor pravoslavnicilor creștini.”

Sfântul Antim Ivireanul a întocmit, cu mâna lui, planurile de execuție ale mănăstirii, două dintre acestea rămânând până în zilele noastre, și anume: planul original al bisericii (pe hârtie) și un alt plan (pe pergament), acesta din urmă fiind lucrat în anul 1715, în cuprinsul asezământului mănăstirii.

Sfântul Antim scrie, cu multă grijă, despre cele dintâi zile ale mănăstirii sale: „Zidit-am împrejurul ei chilii destule și alte lăcașuri pentru odihna egumenului, care va fi după vreme și acelor ce vor vrea să aleagă viața sihăstrească adăugând întru ea și altele multe trebuincioase, la care am închinat multe și de toate câștiguri mutătoare și nemutătoare pentru îndestularea celor ce vor lăcui întru ea, adică: moșii, vii, mori, stupi și dobitoace de tot felul.

Încă și biserica am împodobit-o și am înfrumusețat-o, cu ajutorul lui Dumnezeu, pe dinafara și pe dinlăuntru, cu multe adaose de argint și cu veșminte scumpe, cu cărți de multe feluri și cu altele, ce se obișnuiesc a se înzestra zidirile cele cuvioase.

OCTAVIAN GOGA POET,

Octavian Goga, poet, publicist și om politic, s-a născut la 20 martie/1 aprilie 1881, în Rășinari Sibului, în familia preotului Iosif Goga și a Aureliei. A urmat gimnaziul și liceul maghiar din Sibiu (1890-1899), transferându-se, în urma unui conflict național, la liceul românesc de la Brașov, unde și-a luat Bacalaureatul în 1900. A urmat, apoi, Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Budapesta (1900-1904) și s-a înscris la Universitatea din Berlin, cu o bursă acordată de Asociația Astra, potrivit lucrării "Dicționarul general al literaturii române" (Editura Univers Enciclopedic, 2005). A debutat încă din anii de liceu în revista "Tribuna" (1897), cu poezia "Atunci și acum", iar, mai târziu, a colaborat la publicațiile "Familia", "România ilustrată", "Tribuna literară". Pe când era student la Budapesta, Octavian Goga a făcut parte din Societatea academică studentescă "Petru Maior". Aici, în 1902, împreună cu Al. Ciura și Octavian Tăslăuanu, a editat revista "Luceafărul", unde și-a publicat cele mai multe dintre poeziile ce vor fi

reunite în volumul "Poezii" (1905), primit cu entuziasm. Printre poeziile publicate s-au aflat "Rugăciune", "Plugarii", "Noi" și "Oltul". La 21 martie 1906, Academia Română i-a acordat Premiul "Năsturel-Herescu". Au urmat volumele de versuri "Ne cheamă pământul" (1909), cu poezii antologice precum "Un om", "În munți", "Graiul pâinii", "Din umbra zidurilor" (1913), "Cântece fără țară" (1916). A scris teatru, drama în trei acte "Domnul notar" (1914), care a avut premiera la 14 februarie, pe scena Teatrului Național din București și piesa "Meșterul Manole" (1928) reprezentată pe aceeași scenă. Din publicistica sa amintim: "Însemnările unui trecător. Crâmpoie din zbuciumările de la noi" (1911), "Strigăte-n pustiu. Cuvinte din Ardeal într-o țară neutrală" (1915), "Mustul care fierbe" (1927), ce conține articole publicate în revista "Țara noastră", "Aceeși luptă: Budapesta București" (1930). Articolele din volumul "Strigăte în pustiu. Cuvinte din Ardeal într-o țară neutrală" (1915) și poemele din volumul „Cântece fără țară” (1916) exprimă

retorica momentului, alternează virulența cu ardoarea patriotică. Comentând acest aspect, George Călinescu îl caracteriza pe Octavian Goga, astfel: „foarte bun orator de mase, știind să stârnească toate instinctele populare, fără a deveni comun, un adevărat demagog academic”. A tradus din Petofi Sandor, Ady Endre, Imre Madách ("Tragedia omului", 1934, a cărei traducere a fost apreciată ca fiind excepțională). Culegerea de conferințe, evocări, amintiri, intitulată "Precursori" (1930) este o altă operă care i-a marcat prezența în literatura momentului. S-a implicat încă de la început în lupta pentru drepturile naționale și sociale ale românilor din Transilvania, se menționează în "Dicționarul general al literaturii române" (Editura Univers Enciclopedic, 2005). A întemeiat revista "Țara noastră", ca publicație pentru popor a Astrei (1907). După câteva procese de presă în anii 1907-1909, în 1911 autoritățile austro-ungare i-au intentat un nou proces din cauza atitudinii sale militante în favoarea românilor

ardeleni și a fost închis la Seghedin (1912). În 1913 a făcut parte din delegația Partidului Național Român, care a dus tratative cu guvernul ungar cu privire la drepturile românilor din Transilvania. A trecut munții, în 1914, stabilindu-se la București. A fost cooptat în comitetul Ligii Culturale, condusă de Nicolae Iorga, între 1914-1916 susținând numeroase conferințe și cuvântări, pledând pentru intrarea României în Primul Război Mondial de partea Antantei, pentru eliberarea teritoriilor românești aflate sub stăpânire austro-ungară și desăvârșirea unității național-statale. La 17 august 1916, când România a intrat în război, poetul a publicat un articol în ziarul "Epoca", exclamând: "Nu mai sunt Carpații!", potrivit prefaței volumului "Poezii" (Editura Litera, 2010). S-a înrolat, apoi, în 1917, ca simplu soldat pe frontul din Dobrogea, se amintește în volumul "Dicționarul scriitorilor români" (Editura Fundației Culturale Române, 1998). Refugiat la Iași, a participat la formarea unui Comitet Național al românilor emigrați din

PUBLICIST ȘI OM POLITIC

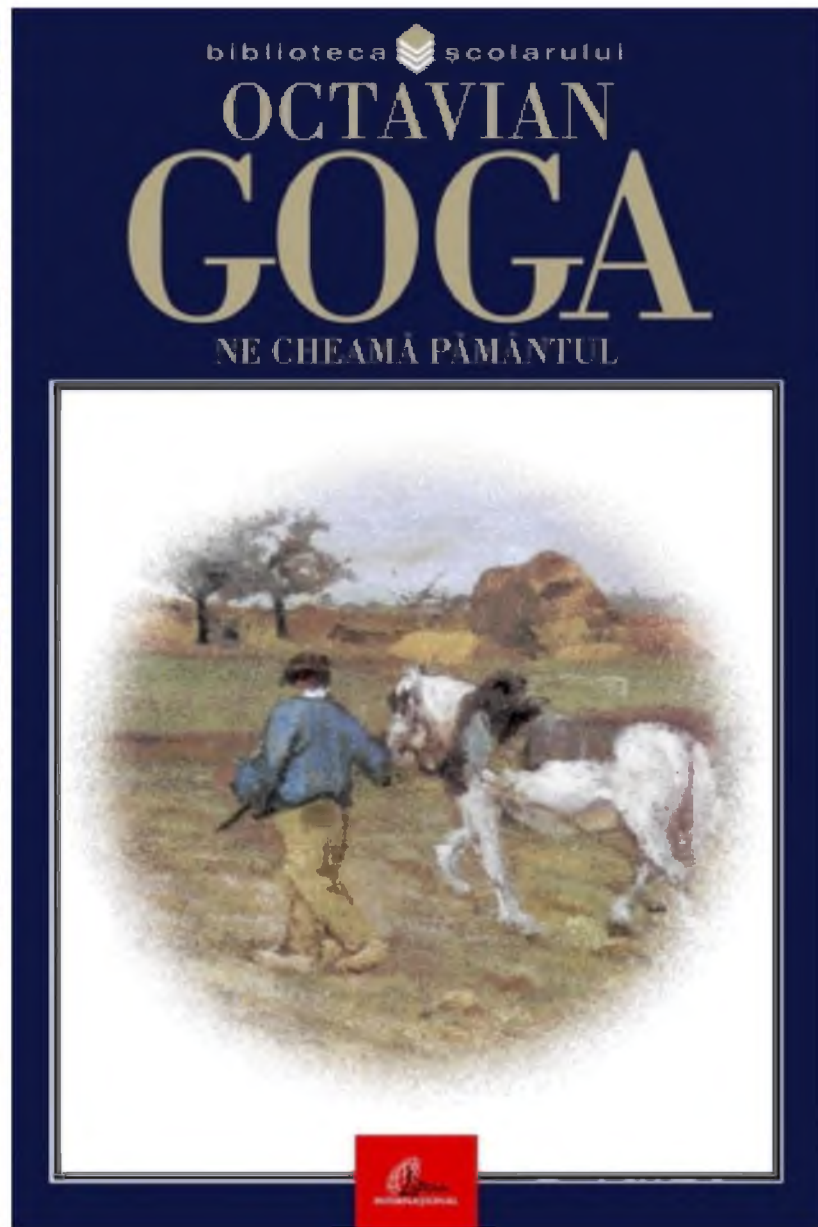
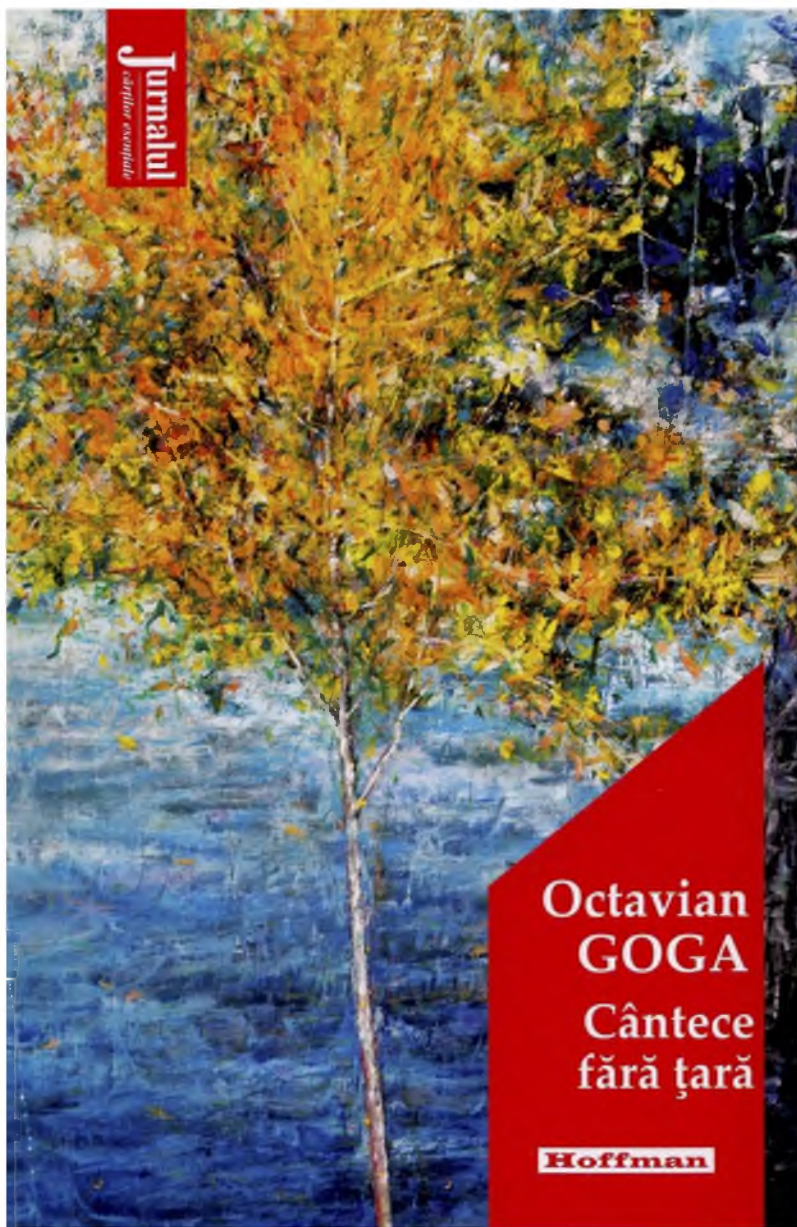
Austro-Ungaria (1917) și tot aici, mobilizat de generalul Prezan la Biroul de Propagandă al Armatei, a editat împreună cu mai mulți scriitori, precum Mihail Sadoveanu, Alexandru Vlahuță, Lucian Blaga, ziarul "România" (1917-1918). A publicat 46 de articole și mai multe poezii. A fost ales vicepreședinte al Consiliului Național pentru Unitatea Românilor (24 aug. 6 sept. 1918), creat la Paris, de Take Ionescu, alături de Vasile Lucaciu, dr. C. Angelescu și Jean Th. Florescu. Scopul acestui consiliu era de a face cunoscută opiniei publice mondiale ideea privind necesitatea desăvârșirii unității naționale și argumentarea legitimității ei. După Unirea Transilvaniei cu România, la 1 decembrie 1918, Octavian Goga, aflat, încă, la Paris, a fost ales membru în Consiliul Dirigent al Transilvaniei. În 1919, a fondat Partidul Național Agrar, care a fuzionat cu Liga Apărării Național Creștine, condusă de A.C. Cuza, formând Partidul Național Creștin. A deținut funcțiile de ministru al Instrucțiunii Publice și Cultelor (1919), ministru de stat (1920-1921), ministru al Cultelor și Artelor (1920), ministru de Interne (1926-1927). În perioada 28 decembrie 1937 11 februarie 1938, Octavian Goga a fost prim-ministru al României. A fost membru corespondent (29 mai 1914) și membru titular (4 iun. 1919) al Academiei Române. A fost vicepreședinte al Academiei Române (1 iun. 1929 30 mai 1932). În 1923 a rostit discursul solemn de primire închinat lui George Coșbuc. A fost președinte al Societății Scriitorilor Români (1924-1925). În 1932, Facultatea de Litere și Filosofie din Cluj i-a oferit titlul de Doctor Honoris Causa, pentru întreaga sa activitate publicistică. Octavian Goga a murit la 6 mai 1938, la Ciucea, în urma unui atac cerebral. Trupul neînsuflețit al

poetului a fost transportat la București și depus la Ateneu (11 mai), unde i s-au organizat funeralii naționale.

A fost înmormântat la Cimitirul Bellu (14 mai). În 1939, rămășițele pământești ale poetului au fost reînhumate la Ciucea, potrivit

lucrării "Enciclopedia șefilor de stat și de guvern" (Nicolae C. Nicolescu, Editura Meronia, 2011).

Laurențiu Mihai

PRESA DE IERI, SUB

La împlinirea a 196 de ani de existență a presei românești, Biblioteca Academiei Române a reconstituit o parte din drumul parcurs de gazetele care se regăsesc în bogata colecție de aproape 9.000.000 de publicații periodice deținute în depozitele sale.

Când vorbim despre presă, în general, nu ne referim numai la ziare și reviste, ci și la alte publicații cu apariție periodică: anuare, jurnale de specialitate pe diferite domenii, chiar și la lucrări ale conferințelor. Aceasta face ca moștenirea jurnalistică a unei nații să devină și cea mai completă istorie a ei, o istorie

scrisă chiar în momentul întâmplării evenimentelor.

Relatările din ziare ale reporterilor oglindesc faptele exact așa cum s-au petrecut, oferind publicului informația la prima mână. Dar și relatările martorilor la marile evenimente ale omenirii sunt importante, deoarece din ele aflăm aspecte care pot scăpa privirii retrospective și analitice ulterioare a istoricilor.

În plus, reportajele surprind fiorul inefabil al vieții de zi cu zi a oamenilor acelor vremuri cu mentalități, obiceiuri, gânduri și valori. Recitate după decenii sau chiar secole, ele dau o idee

destul de clară despre ceea ce francezii numesc l'air du temps. Apariția tiparului a făcut posibilă apariția presei scrise și răspândirea cu rapiditate a informațiilor prin intermediul gazetelor. Până la momentul respectiv, foile volante erau unica sursă de informare a populației. În expoziție și-au găsit locul primele ziare și reviste tipărite în spațiul românesc în secolul al XIX-lea. Curierul românesc, fondat de I.H. Rădulescu în anul 1829, a fost prima gazetă în limba română de pe teritoriul Țării Românești, cu apariție constantă și îndelungată. Pentru presa

românească este un moment de mândrie națională, desi apariția lui se petrece la 200 de ani distanță față de tipărirea primului ziar din lume, la Strasbourg, în secolul al XVII-lea. Curierul românesc, alături de Albina românească și de Gazeta de Transilvania au stat sub semnul tatonărilor inerente oricărui început de drum, dar odată cu cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, presa cunoaște un proces accentuat de modernizare pe toate planurile: conținut, expresie, formă. Publicațiile cu impact la public apărute în această perioadă, precum Adevărul, Universul, Dimineața, reprezintă principalul factor de influență asupra opiniei publice, cititorii acestor gazete. Nici măcar inaugurarea postului Radio România la 1 noiembrie 1928, ce avea în program muzică și versuri, știri de presă și sportive, buletine meteorologice, nu a reușit să scadă interesul populației pentru presa scrisă. Dimpotrivă, perioada interbelică este caracterizată de tipărirea unui număr mare de publicații periodice: ziare, reviste, magazine ilustrate, care apar și dispar în funcție de influența politicului. Dacă în anul 1923 apăreau 1090 de titluri, în 1936 se tipăreau deja 2300 de periodice în limbile română, maghiară, germană, franceză. Primul număr al ziarului Universul este publicat în 1884, cu „cele din urmă știri din lumea întreagă telegrafice și telefonice”. Succesul ziarului în fața concurenței s-a datorat în primul rând faptului că avea apariție matinală, față de celelalte gazete care apăreau după-amiază. Au contribuit și folosirea pe scară largă a publicității în rubrica „Micul anunțator”, dar și „faptul divers” ridicat la rang de informație. Dovada este tirajul ziarului Universul care dintru început ajungea la 80.000 de exemplare pe zi, comparativ cu celelalte care abia atingeau 5.000 de exemplare, apoi, în perioada interbelică, la peste 240.000 de exemplare pe zi, în cinci ediții. Astfel, Universul devine o întreprindere comercială profitabilă. Ziarul nu ducea lipsă de redactori și colaboratori datorită faptului că aceștia erau retribuiți mai mult decât onorabil pentru acele vremuri. La inițiativa lui Stelian Popescu, între anii 1926-1930 se

Editat de Biblioteca Academiei Române împreună cu Asociația „Stefadina“

PORTRETE DE DOMNITORI ȘI PATRIARHI

Așa cum în Țările Române s-au publicat în limbile greacă, turcă, arabă diferite lucrări destinate altor popoare, tot astfel cultura română a beneficiat de lucrări tipărite în afara hotarelor principatelor, în centre culturale recunoscute: Veneția, Londra, Paris, Moscova, Hamburg ș.a.

De remarcat în secolul al XVIII-lea apariția unor lucrări ale unor domnitori români, cum sunt: *Despre datorii*, Lipsca, scrisă de Nicolae Mavrocordat în 1722, respectiv *Istoria Imperiului Otoman*, apărută la Hamburg, opera lui Dimitrie Cantemir în 1745, ilustrate cu portretele autorilor, gravuri semnate de Johann Georg Wolfgang și C[hristian] Fritsch.

Johann Georg Wolfgang este un gravor prusac născut în 1662, decedat în 1744, cunoscut prin gravuri de portrete. Din operele sale amintesc portretul Reginei Anna și al lui Augustus Wilhelmus. C[hristian] Fritsch este un gravor german, care a lucrat mai ales pe cupru și a trăit între 1695 și 1769. Portretul Domnitorului Constantin Brâncoveanu, încadrat de cei patru fii ai săi, Constantin, Ștefan, Radu și Matei, în imagine fiind reprezentată și stema Țării Românești (gravură de Alessandro Dalla Via, după un desen de Pietro Uberti), apare în *Istoria delle moderne rivoluzioni*

della Valachia: con la descrizione del paese; natura, costumi, riti, e religione degli abitanti: annessavi la tavola topografica di quella

provincia, dove si vede ciò, che è restato nella Valachia agli Austriaci nel Congresso di Passarowitz, în Venezia, editor Antonio Bortoli, 1718, de Anton Maria del Chiaro.

Aceste gravuri respectă stilul baroc al epocii și sunt fidele unor tablouri pe care artiștii le-au avut ca model, așa cum pot exemplifica pentru Nicolae Mavrocordat.

Portret al domnitorului, gravură în metal, domnitorul înfățișat bust, frontal, cu veșminte bogate, occidentale, în spiritul cosmopolit al epocii, datorat lumii austroprusiene din care veneau artiștii gravori, cum este și cel ce semnează portretul domnitorului, Johann Georg Wolfgang, gravură datată 1721, Berlin.

Portretul este încadrat în medalion oval, sub care apar stemele reunite ale Moldovei și Țării Românești și precede foaia de titlu.

Portretul pictat al domnitorului care poate fi considerat model pentru gravurile apărute în cărți se află în colecțiile Muzeului Național de Istorie din Atena. Portretul este pictat în ulei pe pânză și are dimensiunile 66 x 82 cm, nefiind cunoscute numele pictorului și data realizării portretului.

DEMETRIVS S.ROSSIACI et MOLDAVIÆ PETRIMRUSSORU SENATOR, et AB IN CANTEMIR. IMPERII, PRINCEPS. Imperatoris TIMIS CONSILIIS.

Dimitrie Cantemir este reprezentat în veșminte de prinț rus din epoca lui Petru cel Mare, cu armură și perucă, în manieră barocă. Deși a fost domnitor al Moldovei, în lucrarea apărută postum, este prezentat în costum de prinț rus, el fiind recunoscut internațional în perioada exilului la curtea țarului. Gravură realizată în metal cu portretul domnitorului și emblema dinastiei Cantemir, scut susținut de doi lei rampanți, semnată C[hristian] Fritsch, datată 1745. Portret apărut în *Istoria Patriarhilor Ierusalimului*, București, 1715. Gravură în cupru realizată cu dăltiță, portretul patriarhului în plină pagină, semnată, în stânga jos, cu inițialele A. F. Patriarhul este înfățișat șezând pe tronul arhieresc.

Cu mâna dreaptă binecuvântează, iar cu stânga ține cârja arhierescă. Poartă straie de episcop, folosite în timpul slujbei: mitra arhierescă, engolpionul, bedernița și omoforul. Reprezintă o operă remarcabilă într-un stil nemaîntâlnit la alte gravuri din secol. Portretul poate fi opera unui gravor german sau italian, dacă judecăm după chenarul care încadrează figura și după forma literelor ce constituie monograma. Gravura este imprimată la Veneția așa cum reiese din scrisoarea de mai jos, pe o hârtie mai groasă care este mai

rezistentă la presiunea matriței. Putem vorbi de un model trimis gravorului, posibil un tablou portret al patriarhului. Pe marginea acestei lucrări, s-a păstrat o corespondență edificatoare, din care extragem un fragment privind tipărirea gravurii. Din documentul istoric DCLXXXIII/21, datat 2 martie 1721, aflăm:

[...] Προεγράψαμεν τῇ πατρικῇ σου ἀγάπῃ, διὰ τὴν ἐντύπωσιν τῆς εἰκόνης τοῦ μακαρίτου, ὅτι ἐν-ταῦθα ὁ τῆς ἐντυπώσεως τρόπος ἀγνοεῖται, ὥστε αὐτόν ἐκεῖθεν ἀποσταλῆναι δέον ὅθεν καὶ ἡ εἰκὼν πεμφθῆσεται. Οὐκ ἐλάβομεν ὁμῶς ἀπόκρισιν εἰς βεβαίωσιν τοῦ ἔργου. [...]

[...] Am consemnat dragostea ta părintească în ceea ce privește tipărirea icoanei celui trecut la cele veșnice. Având în vedere că această icoană a fost trecută cu vederea pentru a se tipări și chiar dacă am trimis rugămintea ca această icoană să fie tipărită, până acum nu am primit niciun răspuns referitor la lucrarea aceasta [...].

Un portret al lui Hrisant Notaras, nepotul lui Dositheï, apare în 1716 în lucrarea *Introducere în geografie și sfere*, Paris, dar de fapt este tipărită la Veneția de Antonio Bortoli. Gravura este semnată tot cu inițialele A F, realizată în dăltiță, îl reprezintă pe patriarhul Ierusalimului îmbrăcat în veșmânt

Alessandro Dalla Via, gravor născut la Verona, activ la Veneția. Pietro Uberti (1671-1762) pictor italian stabilit la Veneția, specializat în portrete.

ÎN TIPĂRITURI DIN SECOLUL AL XVIII-LEA

monahal, în mâna dreaptă ține un compas, iar cu stânga susține globul pământesc. Deși sunt aceleași inițiale și am fi înclinați să credem că este același gravor cu cel care semnează portretul

patriarhului Dosithei, maniera de realizare a gravurii diferă. Cartea este dedicată lui Scarlat și Nicolae Mavrocordat, Scarlat fiind fiul din prima căsătorie a domnitorului Țării Românești.

Experiența românească în orizontul barocului se caracterizează prin interferența orientului cu occidentul, prin adoptarea de către societatea românească, ce trăia conform

tradiției bizantine, a modelelor occidentale.

Oana Dimitriu

Despre datorii, Lipsca, scrisă de Nicolae Mavrocordat în 1722

Hrisant Notaras, în lucrarea Introducere în geografie și sfere, 1716

Portretul lui Nicolae Mavrocordat în colecțiile Muzeului Național de Istorie din Atena

Patriarhul Dosithei. Portret apărut în Istoria Patriarhilor Ierusalimului, București, 1715.

CĂPITANUL RĂZMIRIȚI BRAH

Era strașnic om, Răzmiriți Brah! Când zic: Răzmiriți, parcă văd, iată, parcă văd înaintea mea un om întunecos, călare pe un cal murg... Cel puțin, așa imi place să mi-l imaginez, pentru că despre el nici cronicile n-au prea scris și nici Sadoveanu n-a povestit. Multă vreme, nu s-a știut decât că a fost moldovean, căpitan de dărăbani și om de încredere al Cantemireștilor. Cândva în 1706, voievodul Antioh Cantemir emite un uric prin care întărește căpitanului Răzmăriță Brahă stăpânirea peste satul Hărmanești pe Prut, în ținutul Iași, pe care îl avea de la moșul său Săpoteanu. Actele doveditoare fuseseră distruse sau pierdute, fiind răscoală în țara Moldovei, dar martorii chemați se arătasera demni de crezare. Tot în 1706, pe 16 martie, Răzmiriți Brah dăruiește mănăstirii Nicoriță un exemplar din *Apostolul* tipărit la Buzău doi ani mai devreme. Cărții i s-a pierdut, din păcate, urma, dar din însemnarea căpitanului de dărăbani, copiată de preotul Constantin Bobulescu și păstrată printre hârtiile acestuia, aflăm că părinții donatorului își dormeau somnul de veci în lăcașul de cult de pe dealul Tătărașilor. În vara anului 1711, Dimitrie Cantemir, fratele lui Antioh, ia de nevoie calea exilului, la capătul unei domnii telegrafice, încheiată cu înfrângerea la Stănilești, pe Prut, în fața otomanilor pe care îi trădase pentru a se alia cu „moscalii”. Căpitanul se numără printre cei care îl însoțesc fără ezitare în pribegia din Rusia. Lista de nume înaintată cu acest prilej țarului îl menționează pe la mijloc, semn că, deși nu are statutul unui hatman cu valențe scriitoricești precum Ion Neculce – primul pe izvod – , nu intră nici în categoria „și alții și mai proști decât aceștia și mai de gios slujitori”.

Nu e mult. Un detaliu din letopisețul lui Neculce, trecut repede cu vederea chiar și de cronicar, ne arată însă ce fel de om era Răzmiriță. În vara lui 1711, Cantemir i se alătură lui Petru cel Mare în campania împotriva Sultanului. Din inconștientă, vor zice gurile rele, sau mai degrabă ca semn al încrederii în victorie, soția și copiii rămân la Iași. Când sorții bătăliei se arată clar nefavorabili creștinilor, cuprins de teama că familia îi va fi capturată, principele încearcă să-i trimită veste nevastei să se tragă la loc sigur. Situația fiind extrem de dificilă, nimeni nu se arată dispus să încerce să se strecoare prin încercuirea otomană, nici măcar în schimbul a o sută sau chiar două sute de galbeni. Disperat, Cantemir decide să se deghizeze în turc și, împreună cu Răzmiriță, să se îndrepte spre capitala Moldovei. „Apoi Dumitrașco-vodă văzindu că nu să găsește nime, să ispitia el singur să margă și cu Brahă, căpitan de dărăbani, și își găsise și cealmale și haine turcești să să îmbrace, să iasă noapte din obuz să între în oastea turcească, ca doar ari putea

străbate la Iași, la doamna, să o ia și să fugă”. Planul este zădărnici de țar, deloc dispus să riște capturarea aliatului său, dar întâmplarea spune multe despre caracterul căpitanului. Că Răzmiriți nu-și lasă stăpânul la greu nu-i lucru de mirare. În momentul bătăliei de la Stănilești, căpitanul era de douăzeci de ani alături de Dimitrie. În aprilie 1691, tânărul fiu de domn se afla la Constantinopol, zălog pentru tatăl său – o dovedește o notă autografă, în latină, pe un dicționar publicat în Veneția care-i servea beizadelei drept instrument de studiu. Același tipăritură venețiană, păstrată în Biblioteca Gennadius din Atena și semnalată de Irini Solomonidi și Alexis Malliaris, conține o notă în limba română, cu caractere chirilice, prețioasă și ea: „† Răzmiriți Brah scris-am când am șezut în Țarigrad cu mărie-sa Io Dumitrașco vodă fiulul

mării sale Io Costantin voievod țării Moldovei. Leat 7199 [= 1691] noiemvrie 5 dzile, gioi, la al noaole ceas de dzi” 1 (Gerasimos Vlachos, Θησαυρός της έγκυκλοπαιδικής βάρσεως τετραγλωσσος (Veneția: Giovanni Pietro Pinelli, 1659). Volumul a fost achiziționat de Biblioteca Gennadius din Atena de la Casa de licitații Vergos, fiind descris pe 23 martie 2021 de Irini Solomonidi și Alexis Malliaris: „Thesaurus Tetraglossos: a new acquisition, a provenance story”, <https://www.ascsa.edu.gr/news/newsDetails/thesaurus-tetraglossosa-new-acquisition-a-provenancehistory> (consultat pe 20 martie 2025). Doamna Solomonidi pregătește un studiu despre volum și însemnările sale). Ex-libris-urile cantemiriene, mai ales cele de tinerețe, sunt foarte rare. Ajunge o singură mână pentru a număra cărțile principelui ajunse

până la noi. Din vestitele sale biblioteci n-au rămas decât fărâme: trei dicționare, cum îi șade bine unui viitor erudit, un exemplar al Bibliei tipărite la București în 1688 și o copie manuscrisă a lucrării lui Costin De neamul moldovenilor. Însemnări precum cele ale lui Răzmiriți sunt, de asemenea, greu de găsit. De obicei, gărzile de corp și slujitorii domnești, dacă știu să scrie, nu o fac pe cărțile stăpânilor lor. Avem puține informații despre viața la Constantinopol a odraslelor domnești, iar despre activitatea reprezentanților diplomatici moldoveni sau munteni în capitala Imperiului otoman nu știm mare lucru. Primele rapoarte cunoscute sunt cele trimise de agenții lui Constantin Mavrocordat, domn pentru a doua oară al Moldovei, între 30 august 1741 și decembrie 1742. Singurul caz similar de care am știre

ȘI PRINCIPELE DIMITRIE CANTEMIR

este contemporan. În februarie 1706, Soare, copil de casă la Sterie vel căpitan de Cerneți, „capechihaia” a Țării Românești la Poartă, cumpără de la negustorul Petre din București, cu doi taleri, un exemplar din Învățăturile creștinești publicate la mănăstirea Snagov cu șase ani în urmă și legate împreună cu Floarea darurilor, apărute în același loc și în același an. În decembrie 1718, Soare, acum călăraș de Țarigrad, rememorează momentul. Dacă Petre, „mărgelar la prăvălie”, n-ar fi imbarcat la Brăila marfă în valoare de 300 de taleri ca s-o vândă la Constantinopol și să achiziționeze alta, destinată pieței valahe, dacă n-ar fi „scăpat cu sufletul”, la limită, dintr-un naufragiu și n-ar fi înstrăinat cartea, sau dacă noul proprietar nu ar fi consemnat pe ea toate detaliile tranzacției, n-am fi aflat nimic despre personaj. Petre ar putea fi „cupețul țarigrădean” pomenit pe piatra de mormânt a fiului Constantin, aflată în pronaosul mănăstirii Radu Vodă din București. Sterie căpitanul de călărași fusese capuchehaie în 1698 și este menționat în Condica visteriei printre cei care, între 1698 și 1702, duseseră banii haraciului plătit de Constantin Brâncoveanu. Din cronica oficială a logofătului Radu Greceanu aflăm că Sterie îl însoțise pe principe la Edirne, în 1703, fiind martor la confirmarea sa în domnie, și că este numit în post la Poartă în octombrie 1705, fiind rechemat în aprilie 1706 (faptul din urmă este confirmat de notele lui Soare, care spune limpede că a „șăzut în Țarigrad luni 6”). Va mai fi trimis capuchehaie în august 1707 și noiembrie 1709. Dar actori de plan secund precum Soare logofăt sau Răzmiriți căpitan capătă consistență și culoare numai din propriile lor însemnări. Cele de pe tipăriturile de la Snagov, descifrate de Cristina-Ioana Dima, sunt fascinante. Petru vinde cartea. Soare o cumpără, apoi o folosește ca jurnal: consemnează un an și jumătate de slujbă în solda lui Sterie căpitan și misiunile diplomatice. Pe 8 decembrie 1706, diacul Statie din Huși atestă că îl însoțise pe lamandi, capuchehaia principelui Moldovei Antioh Cantemir, „la Baba”, adică la Babadag, la seraschierul Isuf pașa. Pe 5 februarie 1707, Soare logofăt scrie că îl însoțise pe Sterie vel căpitan în misiune „la Baba”, pe lângă același Isuf pașa. Se prea poate ca diacul și logofătul să se fi împrietenit cu acest prilej, munteanul rugându-l pe moldovean să-și treacă numele în carte, devenită un „album al prietenilor” improvizat. Un oarecare

Isuf pașa. Se prea poate ca diacul și logofătul să se fi împrietenit cu acest prilej, munteanul rugându-l pe moldovean să-și treacă numele în carte, devenită un „album al prietenilor” improvizat. Un oarecare Toader îi mulțumește lui Soare ceauș pentru „cärticică”, din care spune că a învățat ce era de folos. Un anonim îi dorește numai bine. Popa Ursache scrie și el două rânduri. Să fi fost el duhovnicul lui Soare? Nu știm, după cum nu știm cine e Ioan diacul și logofătul, care anunță, fără să indice anul, că i s-a născut un fiu, Tudoran. Pe lângă toate acestea, pe paginile albe, netipărite, doi anonimi au așternut două liste de domni ai Țării Românești, prima de la întemeiere la 1701, editată de Marius Mazilu, a doua de la întemeiere la 1702. Pe vremea celei de-a doua domnii muntene a lui Nicolae Mavrocordat, un al treilea anonim completează ambele liste (1719-1730), publicate la Mănăstirea Snagov cu șase ani în urmă și legate împreună cu *Floarea darurilor*, apărute în același loc și în același an. În decembrie 1718, Soare, acum călăraș de Țarigrad, rememorează momentul. Dacă Petre, „mărgelar la prăvălie”, n-ar fi imbarcat la Brăila marfă în valoare de 300 de taleri ca s-o vândă la Constantinopol și să achiziționeze alta, destinată pieței valahe, dacă n-ar fi „scăpat cu sufletul”, la limită, dintr-un naufragiu și n-ar fi înstrăinat cartea, sau dacă noul proprietar nu ar fi consemnat pe ea toate detaliile tranzacției, n-am fi aflat nimic despre personaj. Petre ar putea fi „cupețul țarigrădean” pomenit pe piatra de

mormânt a fiului Constantin, aflată în pronaosul Mănăstirii Radu Vodă din București. Sterie căpitanul de călărași fusese capuchehaie în 1698 și este menționat în Condica visteriei printre cei care, între 1698 și 1702, duseseră banii haraciului plătit de Constantin Brâncoveanu. Din cronica oficială a logofătului Radu Greceanu aflăm că Sterie îl însoțise pe principe la Edirne, în 1703, fiind martor la confirmarea sa în domnie, și că este numit în post la Poartă în octombrie 1705, fiind rechemat în aprilie 1706 (faptul din urmă este confirmat de notele lui Soare, care spune limpede că a „șăzut în Țarigrad luni 6”). Va mai fi trimis capuchehaie în august 1707 și noiembrie 1709. Dar actori de plan secund precum Soare logofăt sau Răzmiriți căpitan capătă consistență și culoare numai din propriile lor însemnări, cele de pe tipăriturile de la Snagov, descifrate de Cristina-Ioana Dima, sunt fascinante. Petru vinde cartea. Soare o cumpără, apoi o folosește ca jurnal: consemnează un an și jumătate de slujbă în solda lui Sterie căpitan și misiunile diplomatice. Pe 8 decembrie 1706, diacul Statie din Huși atestă că îl însoțise pe lamandi, capuchehaia principelui Moldovei Antioh Cantemir, „la Baba”, adică la Babadag, la seraschierul Isuf Pașa. Pe 5 februarie 1707, Soare logofăt scrie că îl însoțise pe Sterie vel căpitan în misiune „la Baba”, pe lângă același Isuf pașa. Se prea poate ca diacul și logofătul să se fi împrietenit cu acest prilej, munteanul rugându-l pe moldovean să-și treacă numele în carte, devenită un „album al prietenilor” improvizat. Un oarecare

Toader îi mulțumește lui Soare ceauș pentru „cärticică”, din care spune că a învățat ce era de folos. Un anonim îi dorește numai bine. Popa Ursache scrie și el două rânduri. Să fi fost el duhovnicul lui Soare? Nu știm, după cum nu știm cine e Ioan diacul și logofătul, care anunță, fără să indice anul, că i s-a născut un fiu, Tudoran. Pe lângă toate acestea, pe paginile albe, netipărite, doi anonimi au așternut două liste de domni ai Țării Românești, prima de la întemeiere la 1701, editată de Marius Mazilu, a doua de la întemeiere la 1702. Pe vremea celei de-a doua domnii muntene a lui Nicolae Mavrocordat, un al treilea anonim completează ambele liste (1719-1730). Revenind la însemnările de pe dicționarul venețian, ele sunt la fel de fascinante. Pe lângă cea a beizadelei Dimitrie – în latină – și a căpitanului Răzmiriți – în română, cu alfabet chirilic, cum era norma –, întâlnim note în franceză, polonă și greacă. Să fie cele în franceză și polonă tot de mâna lui Cantemir? Greu de spus. Cele în greacă sunt mai târzii, ca de altfel și desenul în plină pagină reprezentând o femeie. Cine vor fi fost responsabili? Probabil nu vom afla prea curând. Nu avem însă niciun motiv să ne plângem: un volum tipărit la Veneția, ajuns la Istanbul, folosit de un principe moldovean și purtând o notă în română, de mâna unui strașnic căpitan de dărăbani, este vândut la licitație și cumpărat de o mare bibliotecă atenană. Care erau șansele?

Ovidiu Olar

TIPĂRITURI DE FACTURĂ PATRISTICĂ DIN BIBLIOTECA

Între piesele donate de mitropolitul Iosif Naniescu Bibliotecii Academiei Române se păstrează și câteva tipărituri cu viețile și învățăturile unor cunoscuți sfinți ai primelor veacuri creștine. Importante în primul rând pentru conținutul lor, lucrările au și o adevărată valoare bibliofilă, fiind ediții rare, apărute în renumite tipografii din Europa Apuseană, în secolele XVI-XVIII, în bune condiții grafice și împodobite cu frumoase gravuri, redând icoane, inițiale ornate, frontispicii și viniere cu modele florale. Selectăm pentru articolul de față doar câteva exemple, care subliniază interesul ierarhului pentru acest tip de scrieri (folositoare pentru formarea culturală și duhovnicească a creștinilor), dar și deschiderea sa spre achiziționarea unor astfel de exemplare rare și scumpe, totodată.

Menționăm pentru început două cărți despre Viața Sf. Athanasie cel Mare, patriarhul Alexandriei, tipărite în a doua jumătate a secolului al XVII-lea în Franța și respectiv Germania. Astfel, sub cota Carte Rară (CR) II 378 548, se păstrează „La vie de St. Athanase, patriarche d' Alexandrie”. Lucrarea (care a intrat în colecțiile Bibliotecii în 1894) a fost realizată de Godefroy Hermant, teolog și cleric francez (1617-1690), cu studii la Sorbona și cu o importantă activitate științifică, având publicații referitoare și la alte vieți de sfinți, precum Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare și Grigorie de Nazianz, Ambrozie al Mediolanului. Cartea a apărut la Paris, în 1679, în Tipografia lui Antoine Dezallier, renumit tipograf și librar francez (1642-1716), din familia d'Argenville, iar marca tipografică redă o coroană, cu crini, susținută lateral de doi îngeri, însoțită de deviza: „Non coronatur nisi que legitime certaverit”, care, prin parafrază, exprimă ideea că „Nu se încoronează cel care nu luptă după reguli”.

Lucrarea, bazată pe cercetarea izvoarelor istorice, este concepută în două volume, însumând douăsprezece capitole, fiecare capitol fiind însoțit de câte o splendidă gravură, marcând un moment important din viața sfântului Athanasie cel Mare (295-373; patriarh/ arhiepiscop al Alexandriei din 328). Astfel, sunt descrise pe rând nașterea, educația sfântului, apoi evenimente ale Imperiului Bizantin și ale Bisericii din acea vreme, sinodul întâi ecumenic de la Niceea (325), tulburările provocate

de arieni, cu sinodul de la Tyr (335), probleme care au dus și la exilarea sfântului în mai multe rânduri, urmate de repunerea ierarhului în scaunul Alexandriei. Sunt amintite de asemenea și unele sinoade locale, de la Sardica (343), apoi domnia împăraților Iulian Apostatul (355-363) și Jovian (363-364). La final regăsim note explicative, un tabel cronologic și un indice de nume, pentru a facilita accesul cititorilor la text, detalii ce sugerează seriozitatea cu care s-a lucrat la alcătuirea și prezentare cărții.

În 1686, apărea, la Koln (Coloniae), tot în două părți, legate împreună, „Opera Sf. Athanasie”, editată de Moritz Georg Weidmann, cărturar german, din a doua jumătate a secolului al XVII-lea, a cărui activitate tipografică a fost continuată de fiul său, stabilit la Leipzig. Lucrarea redă bilingv, pe două coloane, în greacă și latină, epistole ale sfântului și diferite lucrări teologice despre Întruparea Cuvântului lui Dumnezeu, despre Simbolul Credinței sau scrieri de tip apologetic, combătând învățăturile greșite ale arienilor, apolinariștilor și ale altor erezii. Sunt editați și unii scriitori bisericești care au compus cuvinte de laudă, de tip panegiric sau au scris despre viața Sf. Athanasie, precum Sf. Grigorie de Nazianz, Sozomen Scholasticul, Teodoret de Cyr, Socrate din Constantinopol. Marca tipografică redă globul pământesc, cu continentele și, alături, o altă imagine cu însemnele zodiacale, încadrate de o coroană. În stânga

foii de titlu, vedem gravată o icoană, în plină pagină, a Sf. Athanasie cel Mare, semnată de Johann Christoph Böcklin. Și această lucrare a intrat în fondurile Academiei în 1894, prin donația mitropolitului Iosif Naniescu și se regăsește în prezent sub cota CR. III 246 613. Tot mitropolitului Moldovei i-a aparținut și ediția greco-latină, din 1777, a Comentariilor la Psalmi a Sf. Athanasie, tipărită la Patavia (Passau, Germania), de Joann Manfre.

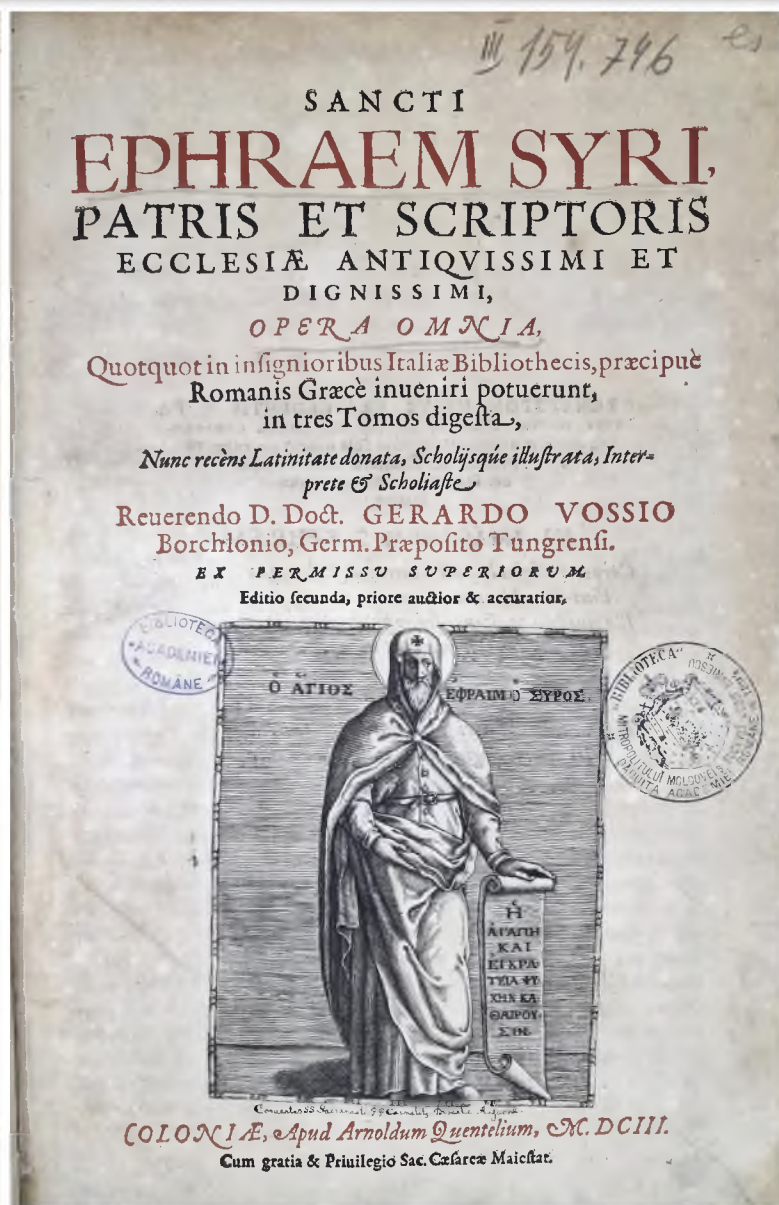
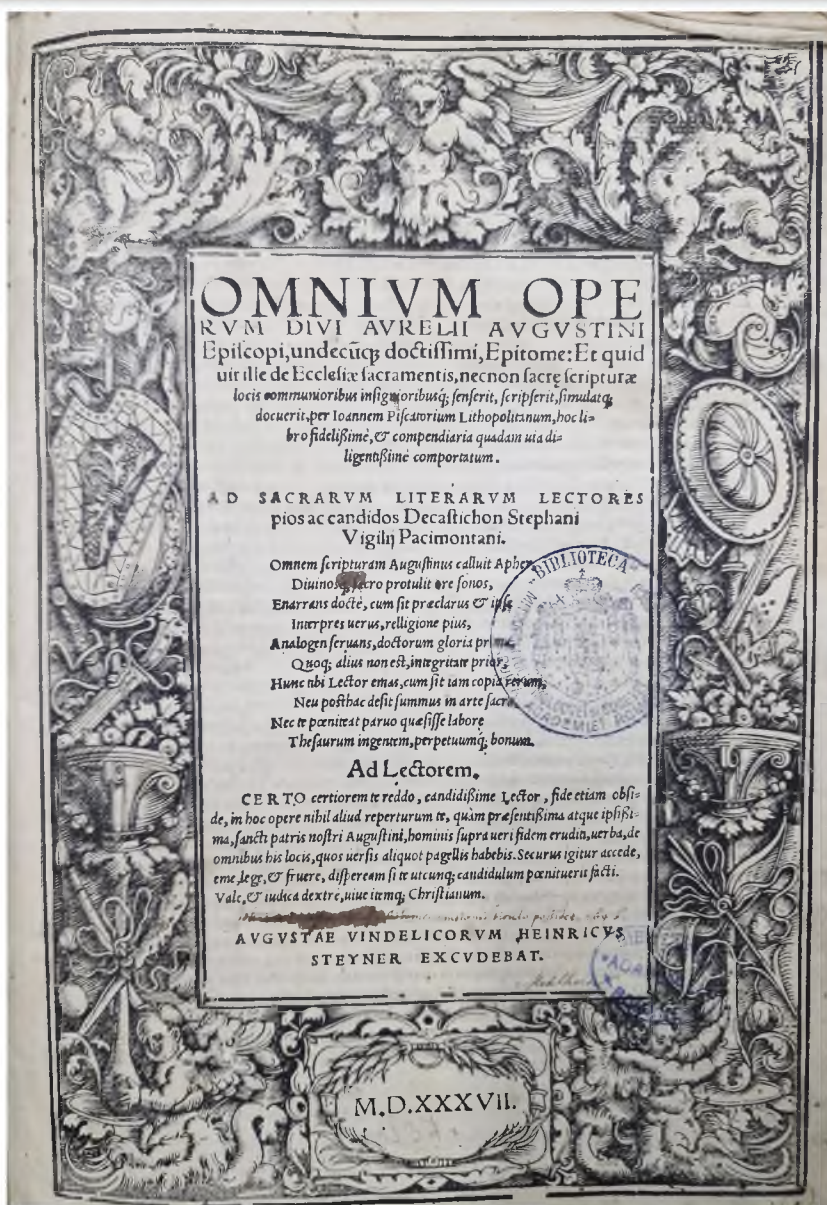
În acest context menționăm că fragmente din învățătura Sf. Athanasie al Alexandriei, traduse în română, s-au păstrat în diferite manuscrise miscelane de literatură monahală și câteva dintre acestea au fost donate Academiei tot de mitropolitul Moldovei. Atragem atenția, de exemplu, asupra Ms. rom. 1604 scris la începutul sec. al XIX-lea, care conține, între ff. 11-32: „Întrebări și răspunsuri oarecare bogoslovești ale sfântului Athanasie”. Textul este copiat după o tipăritură românească, editată la Mitropolia din Iași, în 1803, cu binecuvântarea lui Veniamin Costachi, ediție (cu cota CRV 657) din care Biblioteca Academiei Române din București deține patru exemplare, pe cel de al doilea regăsindu-se ștampila cu numele lui Iosif Naniescu și anul donației, 1894. Ierarhul poseda, de asemenea, și un exemplar din „Întrebări și răspunsuri teologicești ale Sf. Athanasie cel Mare”, editate în 1821, la București, în timpul

păstoririi Mitropolitului Dionisie Lupu (CRV 1111, exemplarul 3, donat în 1884).

În 1537 apărea la Augusta Vindelicorum (Augsburg) o valoroasă lucrare, tipărită de Henricus Steyner, în limba latină, conținând opera Sf. Augustin, „Epitome Augustini” (De Trinitate, De Spirito Sancto, De Sacramento Baptismatis, De Fide, Retractationum, etc).

Un exemplar din această ediție se află astăzi la Biblioteca Academiei (sub cota CR III 381 226), tot prin bunăvoința mitropolitului Moldovei, a cărui ștampilă se poate vedea pe foaia de titlu, bogat decorată cu gravuri. Și coperta cărții, de pilele maro, este extrem de interesantă, fiind decorată cu modele incizate și pasaje biblice (de exemplu, „Ego sum Lux mundi”, cu sensul „Eu sunt Lumina lumii”).

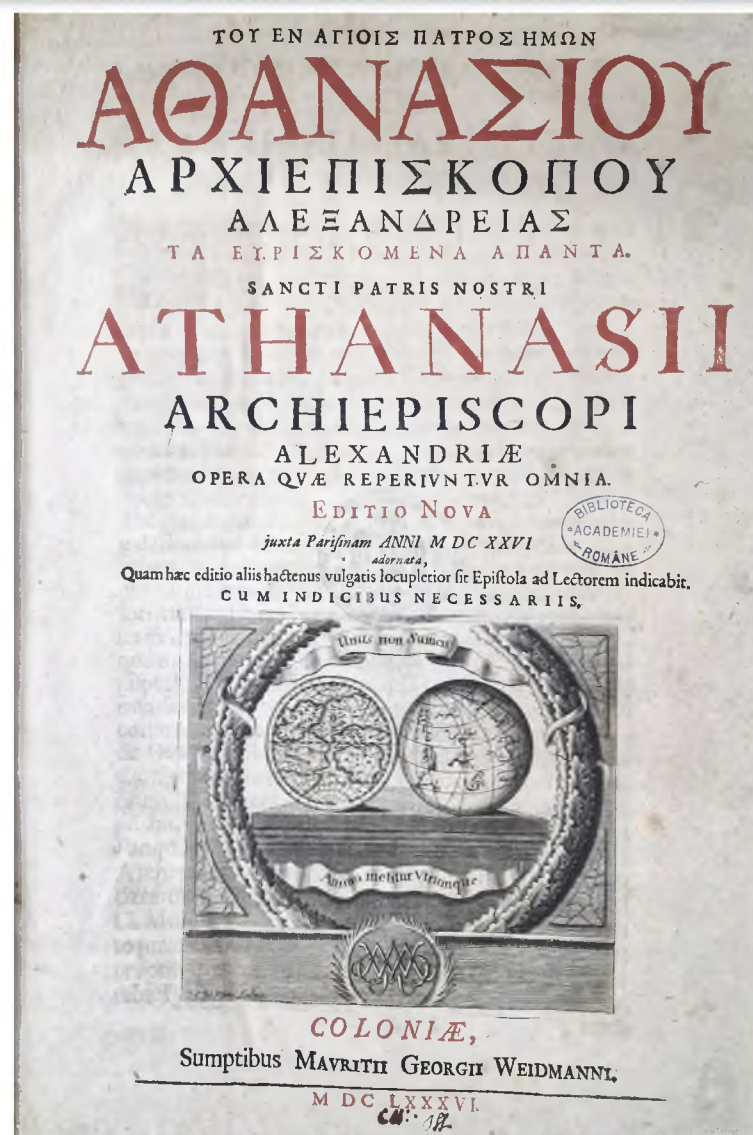
În 1603 la Koln (Coloniae) se edita, de către Arnold Quentelium, în limba latină, „Opera Omnia” a Sf. Efrem Sirul (306-373), text îngrijit de Gerardo Vossio; aflăm că este vorba despre o a doua ediție, îmbunătățită față de cea anterioară. Tipăritură redă pe foaia de titlu o superbă gravură, cu icoana sfântului, stând în picioare, îmbrăcat în haine monahale, având aureolă în jurul capului și ținând în mână stângă un sul. Învățăturile erau însoțite de explicații și de unele scrieri despre viața sa, de tip enconiomastic, cum este al Sf. Grigorie de Nyssa (335-395). Exemplarul (păstrat la BAR sub cota CR III 154 746) a făcut parte din

MITROPOLITULUI IOSIF NANIESCU

biblioteca Mitropolitului Iosif Naniescu, la fel ca și Ms. rom. 1844, datând din anul 1774, un miscelaneu monahal, care conține, între ff. 119-182, fragmente din învățăturile sfântului. De asemenea, tipăritura de la Mănăstirea Neamț, în trei volume, din 1818-1823 (CRV 991), conține învățăturile Sf. Efrem, iar exemplarul doi al acestei ediții a fost donat Academiei tot de ierarhul Moldovei. Din prefața cărții, semnată de Iosif ieromonahul, aflăm că lucrarea de la Neamț, editată cu binecuvântarea lui Veniamin Costachi, fusese alcătuită pe baza unei tipărituri grecești de la Oxonii (Oxford, Anglia), a unor tomuri greco-latine de la Roma și a unor alte surse grecești și slavone, iar la traducerea din greacă lucrase, alături de Iosif ieromonahul și Isaac dascălul schimonah. Biblioteca Academiei posedă și un exemplar cu învățăturile Sf. Efrem Sirul, din ediția greacă, tipărită în Anglia, în 1709 (menționată ca una dintre sursele după care s-a tradus tipăritura de la Neamț, CRV 991), carte pe care se poate vedea exlibrisul autograf, în limba greacă, al lui Neofit al Ungrovlahiei, adică Neofit Cretanul.

Exemplele selectate pun în lumină nu numai preferința mitropolitului Iosif Naniescu pentru cărțile patristice, cât și atenția acordată de

ierarh valorilor bibliofile, a cărților rare editate în Apus, lucrări relativ greu de procurat și scumpe, adevărate comori ale patrimoniului

universal, care, prin bunăvoința și donația sa, au îmbogățit în mod considerabil, cantitativ și calitativ,

fondurile Bibliotecii Academiei Române.

Oana Mădălina Popescu

SANCTVS ATHANASIVS.

Divini verbi vindex intrepidus; Apostolicae fidei Apostolicus assertor; Quatuor exiliis clarus; Inusquam exil; errorum hostis erga errantes misericors; Zelo feruens, sed temperato; patientia nobilis, sapientia nobilior.

J. Bap. de Champagne delin.

G. Edelinek sculp.

LA VIE DE S^T ATHANASE PATRIARCHE D'ALEXANDRIE. DIVISEE EN DOUZE LIVRES.

Qui comprend encore l'Histoire de S. Eustathe d'Antioche, de S. Paul de Constantinople, de S. Hilaire de Poitiers, de S. Eusebe de Verceil, des Papes Jules & Libere, & de plusieurs autres Saints; Avec la naissance & le progrès de l'Arianisme.

Par M. GODEFROY HERMANT, Docteur en Theologie, de la Maison & Societe de Sorbonne, & Chanoine de l'Eglise de Beauvais.

TOME PREMIER.

A PARIS,
Chez ANTOINE DEZALLIER, rue Saint Jacques,
à la Couronne d'or.

M. D. C. LXXIX.

Avec Approbation & Privilège du Roy.

URMUZ, SRIITORUL ROMÂN CARE S-A SINUCIS,

Urmuz este singurul scriitor român care s-a sinucis fără motiv. Și-a pus capăt zilelor, într-o grădină publică din București, la vârsta de 40 de ani doar pentru a demonstra ca a-ți lua viața nu este decât unul din actele banale ale existenței.

Avram Leiba Esra-Zissu alias Demetru Demetrescu-Buzău, cel care și-a ales mai târziu pseudonimul literar de Urmuz, s-a născut pe 17 martie 1883 la Curtea de Argeș. A vrut să se facă compozitor, fiind un meloman pasionat. Și-a petrecut tinerețea fascinat de literatura științifico-fantastică. A urmat cursurile Colegiului "Gheorghe Lazăr din București. A făcut Facultatea de Drept și s-a angajat ca judecător. A ajuns în 1913 grefier la Înalta Curte de Casație a României. Pentru toți cei din jur, Urmuz era un funcționar cu apucături bizare. A început să scrie fără nicio intenție de a produce capodopere literare, ci doar pentru a-și amuza frații și surorile cu parodii. Textele sale i-au atras atenția lui Tudor Arghezi care i-a deschis calea spre publicistică. Primele texte au fost publicate sub pseudonim în 1922 în revista "Cuvântul românesc".

Un an mai târziu, Urmuz s-a sinucis fără nicio explicație în ziua de 23 noiembrie 1923. Cunoscuților le vorbise despre moarte, exprimându-și dorința de a muri în chip original, fără nicio cauză. Sinuciderea lui Urmuz a fost o știre în ziarurile vremii, din anul 1923.

Nu pentru că el ar fi fost cunoscut ca și scriitor, ci pentru că era un funcționar al statului. Presa a anunțat evenimentul drept „Sinuciderea unui funcționar”. Ziarul „Lupta” din 23 noiembrie 1923 prezenta ca motiv al sinuciderii „o boală gravă de care suferea sinucigașul”.

Toți cunoscuții și-au amintit odată cu sinuciderea lui Urmuz, obsesia pe care o dezvoltase în legătură cu moartea. În 1914, după moartea unui verișor, Urmuz profund afectat a scris o odă dedicată revolverului. Arma era descrisă drept „suveran al lumii” sau „zeul cel puternic”.

În lucrările scrise în ultimii ani din viață, moartea a fost tema predominantă. Dovadă a faptului că își premeditase moartea stă cartea poștală trimisă surorii lui, în care se interesa de o anume succesiune: „Dragă Lizica. Îți mulțumesc mult și ție și lui Virgil, pentru bunele urări ce-mi faceți de ziua onomastică. Fiind acum în ajun de a cere lichidarea succesiunii iubitei noastre surori Letiția, îți voi trimite, în curând, o scrisoare lămuritoare. Cu drag, Mitică”.

Despre fratele sinucigaș, proprii. Începe acum să-l chinuie inutilitatea existenței umane: supunerea oarbă unui destin pe

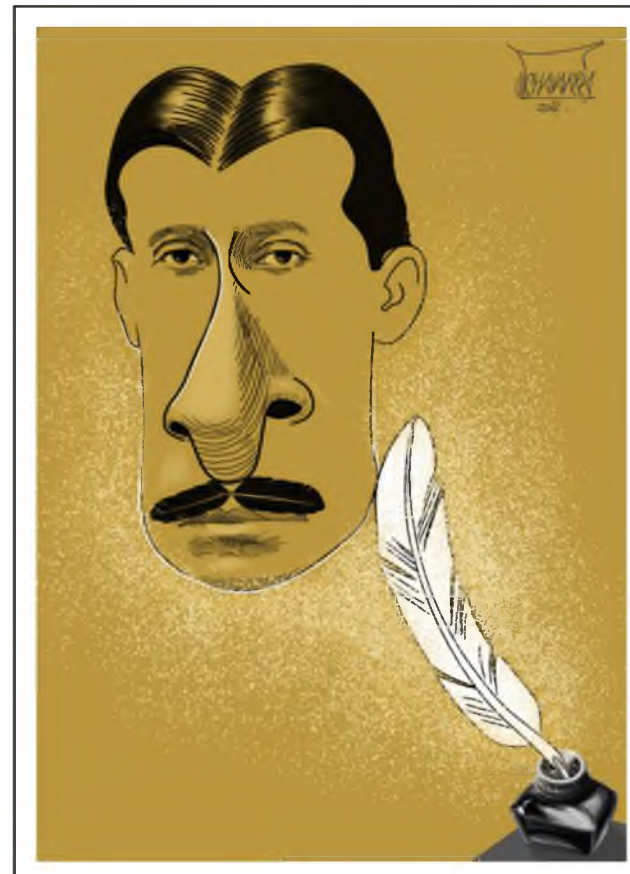
care omul nu-l poate înfrânge. Să fii creat ca puterea ta de muncă s-o închini agonisirii hranei zilnice, să-ți irosești timpul destinat vieții pentru menținerea trupului supus morții. Ar fi trebuit ca tot ceea ce ți s-a dat mai bun, mai frumos – viața – să fie sortită făuririi operelor de artă”. Deși a murit ca un funcționar anonim, Urmuz și-a câștigat gloria postumă. Scrierile sale, puține la număr sunt considerate printre primele scrieri din literatura românească de avangardă. O ediție a scrierilor lui Urmuz a fost tipărită în 1930 de Sașa Pană. În memoria sa, Geo Bogza a tipărit o revistă botezată „Urmuz”.

Tudor Arghezi, în numărul 16 al ziarului „Bilete de papagal”, face portretul dispărutului scriitor și prieten al său D. Demetrescu-Buzău care semna cu pseudonimul Urmuz și spune că „prietenul cel mai de aproape al lui Urmuz a fost d. Ciprian”. Asistând la reprezentarea piesei d-lui Ciprian, Arghezi a simțit că Urmuz se strecoară printre staluri și se apropie de urechea lui șoptindu-i: Nu e de Ciprian! După momentul sinuciderii, considerată astăzi un veritabil „act artistic”, opera lui Urmuz s-a propagat prin secolul XX, fiind însușită, distilată și prelucrată de câteva curente literare care au făcut istorie. Suprarealiștii și-l revendică, la fel și dadaismul, ba chiar și o parte a adepților postmodernismului. Operele sale au fost traduse și citite de la New York la Paris și retur, iar influența lui Urmuz a depășit cu mult granițele literaturii, fiind transferată în alte domenii artistice, precum muzica, pictura sau sculptura. La 90 de ani de la dispariția lui Urmuz, „Weekend

Adevărul” revine la acea zi în care un bărbat la costum se sinucidea într-un anonim perfect, retrasând destinul unei vieți croite parcă după tiparul genului literar ce avea să-i ofere o binemeritată celebritate postumă: absurdul.

Delia Ivanovici sora lui Urmuz avea să povestească ani mai târziu: „Urmuz era tot mai afectat de vidul interior care se căscase în el, de o golire de sens a cuvintelor și actelor proprii. Începe acum să-l chinuie inutilitatea existenței umane: supunerea oarbă unui destin pe care omul nu-l poate înfrânge. Să fii creat ca puterea ta de muncă s-o închini agonisirii hranei zilnice, să-ți irosești timpul destinat vieții pentru menținerea trupului supus morții. Ar fi trebuit ca tot ceea ce ți s-a dat mai bun, mai frumos – viața – să fie sortită făuririi operelor de artă”. Deși a murit ca un funcționar anonim, Urmuz și-a câștigat gloria postumă. Scrierile sale, puține la număr sunt considerate printre primele scrieri din literatura românească de avangardă. O ediție a scrierilor lui Urmuz a fost tipărită în 1930 de Sașa Pană. În memoria sa, Geo Bogza a tipărit o revistă botezată „Urmuz”.

Tudor Arghezi, în numărul 16 al ziarului „Bilete de papagal”, face portretul dispărutului scriitor și prieten al său D. Demetrescu-Buzău care semna cu pseudonimul Urmuz și spune că „prietenul cel mai de aproape al lui Urmuz a fost d. Ciprian”. Asistând la reprezentarea piesei d-lui Ciprian, Arghezi a simțit că Urmuz se strecoară printre staluri și se apropie de urechea lui șoptindu-i:

Wilber Chavarria Centeno (Nicaragua)

Nu e de Ciprian!

După momentul sinuciderii, considerată astăzi un veritabil „act artistic”, opera lui Urmuz s-a propagat prin secolul XX, fiind însușită, distilată și prelucrată de câteva curente literare care au făcut istorie. Suprarealiștii și-l revendică, la fel și dadaismul, ba chiar și o parte a adepților postmodernismului. Operele sale au fost traduse și citite de la New York la Paris și retur, iar influența lui Urmuz a depășit cu mult granițele literaturii, fiind transferată în alte domenii artistice, precum muzica, pictura sau sculptura. La 90 de ani de la dispariția lui Urmuz, „Weekend Adevărul” revine la acea zi în care un bărbat la costum se sinucidea într-un anonim perfect, retrasând destinul unei vieți croite parcă după tiparul genului literar ce avea să-i ofere o binemeritată celebritate postumă: absurdul.

Delia Ivanovici

TEZAU Foaie a
Bibliotecii Academiei Române.
Calea Victoriei Nr. 125,
Sector 1, București
COLEGIUL DE REDACȚIE

Redactor șef:
Petre Mihai Băcanu
Redactori:
Gabriela Dumitrescu,
Lorența Popescu,
Oana Lucia Dimitriu,
Luminița Kövari,
Carmen Albu
Tehnoredactare/Prezentare grafică:
Hașegan Ștefan Dumitru
Gabriela Dumitrescu

Tezaur (București)
ISSN 2784 062X ISSN-L 2784 - 062X